

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ РІЗНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У СИСТЕМІ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Наталія Москаленко, Вікторія Савченко

Дніпропетровський державний інститут фізичної культури і спорту
Дніпропетровський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти

Анотація

В статті представлено научне обосновання методики використання інноваційних методів обучения в післядипломній підготовці учителів фізическої культури початкової школи. Автором розкриваються особенности використання тренінгової технології в процесі обучения, педагогіческие условия підготовки учителів для використання тренінгових технологій в фізическом вихованні учеників молодших класів. Особое внимание уделється інтерактивним методам обучения, которые способствуют повышению ефективності преподавания предмета «Физическая культура».

Ключевые слова: фізическое виховання, учитель фізическої культури, інноваційні технології, підвищення кваліфікації.

Annotation

The scientific ground of using the innovative methods of teaching in postgraduate preparation of physical culture teachers of a primary school is presented in the article. The features of using the training technology in the process of teaching, pedagogical conditions of preparation the teachers for the use of training technologies in physical education of the youngest pupils are revealed by the author. The special attention is paid to purposefulness of interactive teaching methods which promote the increase of efficiency of teaching "Physical Culture" subject.

Key words: physical education, teacher of physical culture, innovative technologies, qualification improvement.

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Формування національної системи фізичного виховання школярів вимагає нового змісту та пошуку ефективних форм, засобів і методів підготовки та підвищення кваліфікації шкільного вчителя [3].

В умовах розбудови національної системи загальної середньої освіти важливого значення набуває інноваційна діяльність загальноосвітніх навчальних закладів, яка характеризується системним експериментуванням, апробацією та застосуванням інновацій (нововведень) в освітньому процесі [6].

Основи інноваційної діяльності загальноосвітніх навчальних закладів розкриті у роботах Л. І. Даниленко [1], В. С. Лазарева [4], О. М. Пехоти [7], Г. О. Сиротенко [9], Г. С. Харханової [10], О. І. Шапран [11]; Л. І. Даниленко [1], С. В. Маркіян [5], В. В. Сагуйченко [8] стверджують, що ефективно здійснення інноваційної діяльності можливе за умови високої креативності як педагога так і студента, що передбачає розвиток творчих здібностей, спрямованість на нестандартне рішення педагогічних завдань, здатність до самореалізації та самовдосконалення.

Принципово нові концептуальні ідеї і положення щодо модерні-

зації освіти вимагають переорієнтації методичної роботи на пошук та розробку нових, інноваційних шляхів розвитку регіональної системи освіти, формування в педагогічному середовищі справді нового педагогічного мислення на всіх рівнях педагогічної діяльності.

Тому важливо приділяти увагу навчальному процесу, курсовій перепідготовці кадрів з фізичної культури і спорту, яка повинна бути направлена на випереджаючу підготовку з урахуванням реалізації реформування загальноосвітньої школи і впровадженням інноваційних технологій навчання.

Останнім чином особлива увага приділяється застосуванню інтерактивних технологій навчання в системі післядипломної педагогічної освіти – це особливий педагогічний рух, який завжди містить у собі елементи творчої інтерпретації. Робота в інноваційному режимі вимагає побудови педагогом освітнього простору на основі врахування постійно змінних інтересів і освітніх потреб дітей, а також здійснення індивідуального підходу до кожного учасника навчального процесу.

Переконатися в перевазі та результативності стратегії інтерактивного навчання можливо тільки при безпосередній її реалізації в педагогічній діяльності. Існуючі нині безліч методів інтерактивного навчання дозволяють здійснювати цей процес досить успішно.

Дослідження виконано згідно з темою «Науково-теоретичні основи інноваційних технологій у фізичному вихованні різних груп населення» (№ дер. реєстрації 01-11U001169)

Мета – науково обґрунтувати використання інноваційних технологій навчання у системі підвищення кваліфікації вчителів фізичної культури початкових класів.

Обговорення результатів дослідження.

У педагогічному експерименті брали участь 199 вчителів фі-

зичної культури та вчителів початкових класів, які викладають фізичну культуру, які поділялися на контрольну (КГ) групу 98 вчителів та експериментальну (ЕГ) групу чисельністю 101 вчитель на базі Дніпропетровського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. Заняття контрольної та експериментальної груп розраховані на 36 годин.

В експериментальній групі заняття проводилися з використанням інтерактивних технологій, у контрольній – за загальноприйнятою методикою.

Для підвищення ефективності навчального процесу в системі підвищення кваліфікації вчителів фізичної культури початкових класів нами запропоновані наступні інтерактивні методи навчання: ін-

формаційне повідомлення, мінілекції, мозковий штурм, аналіз історій та ситуацій, інтерактивні презентації, рольові ігри, запитання та відповіді, дебати, рухливі ігри; основними формами роботи є групова робота, робота в парах, індивідуальна (рис 1).

Використання даних методів в навчальному процесі обумовлено специфікою запропонованої теми, метою, завданнями, специфікою основних засобів, які забезпечують високий рівень знань, необхідних навичок і вмінь вчителів фізичної культури.

Нами застосовувались методи, які спрямовані на стимуляцію взаємодії слухачів у групових формах занять та орієнтовані на власну активність слухачів під час динамічного навчального процесу.

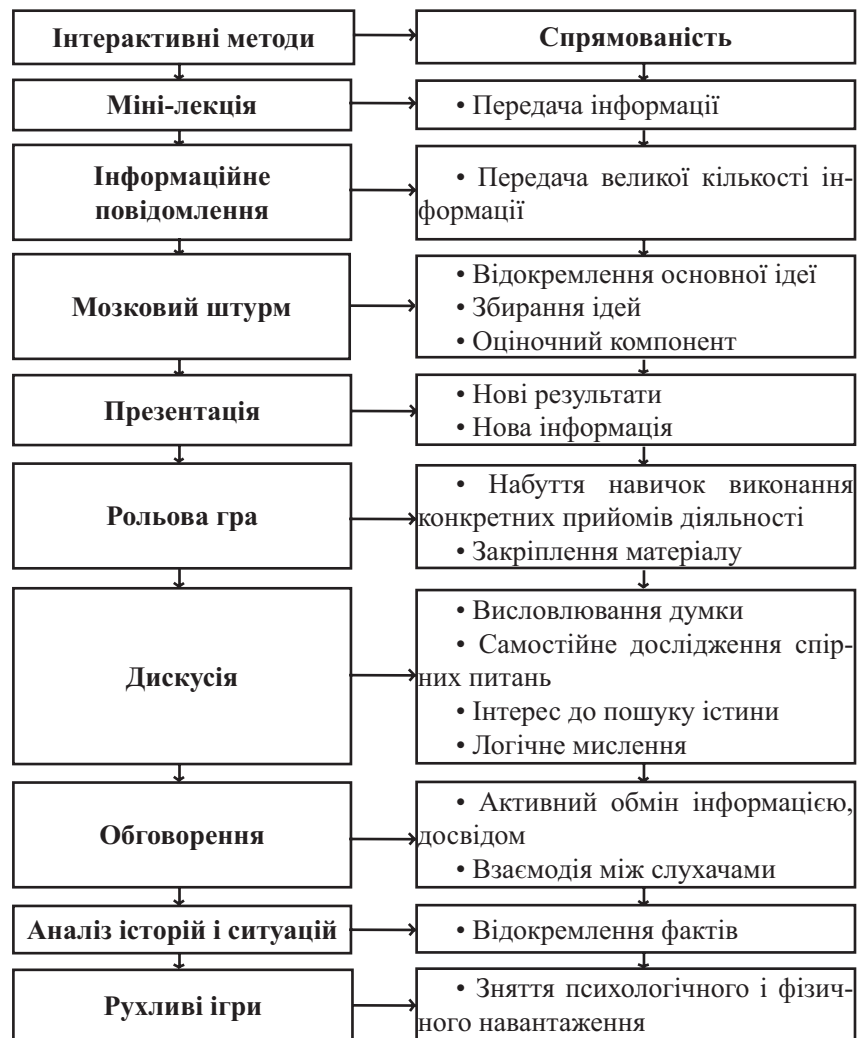

Рис. 1. Спрямованість інтерактивних методів навчання

Заняття проходили за чітко визначеною структурою тренінгу, яка представлена на рисунку 2.

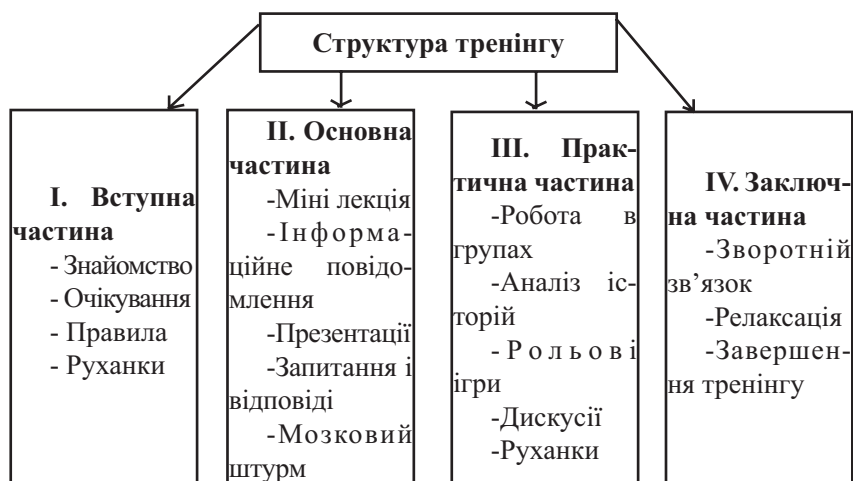

Рис. 2. Структура тренінгу в процесі навчання за інноваційною технологією

Форма проведення тренінгу має суттєве значення, однак головним є його зміст. Для того, щоб реально вплинути на свідомість і поведінку слухачів, зміст тренінгу повинен:

- бути ретельно спроектованим;
- бути максимально наближеним до потреб і проблем учасників;
- враховувати рівень їх актуального розвитку і завдання найближчого розвитку;
- орієнтуватися на формування цінностей, знань, умінь і навичок, які є основою позитивної поведінки;
- включати обговорення делікатних тем не ізольовано, а в контексті інших важливих проблем.

Проведення тренінгу – не мистецтво, а скоріше технологія. Кожен учитель здатний оволодіти нею. Тим більше, що навіть елементи тренінгу дуже позитивно сприймаються учнями і надихають педагогів на вдосконалення своєї майстерності.

Розуміючи необхідність якісної підготовки вчителів фізичної культури та вчителів початкових класів, які викладають фізичну культуру, з 2009 року розпочата інтенсивна перепідготовка на курсах підвищення кваліфікації з фізичної культури для викорис-

тання інтерактивних технологій у практичній діяльності.

Особливу увагу при впровадженні курсів ми приділили створенню у нашому інституті належних умов. При визначенні педагогічних умов застосування інноваційних технологій в системі післядипломної педагогічної освіти нами узагальнені результати констатуючого експерименту та аналізу сучасної психолого-педагогічної літератури. Слід відмітити, що застосування інноваційних технологій з фізичного виховання у післядипломній підготовці вчителів початкових класів буде ефективно за **таких умов**:

1. Створення освітнього середовища в системі підвищення кваліфікації вчителів фізичної культури початкових класів, що спрямовано на стимуляцію пізнавальної діяльності власної активності слухачів в системі засвоєння сучасних знань, необхідних навичок і вмінь, забезпечують високий рівень викладання предмета «Фізична культура».

2. Ознайомлення слухачів з інноваційними технологіями фізичного виховання, опора на життєвий і навчальний досвід – використання знань здобутих власним

досвідом, формування певних психологічних і моральних якостей, необхідних для використання інтерактивних технологій при викладанні предмета «Фізична культура».

3. Розвиток творчого мислення в процесі навчальної діяльності, практична спрямованість і міждисциплінарний характер завдань в процесі впровадження уроків фізичної культури з використанням інтерактивних методів навчання, організація самостійної пошуково-дослідної діяльності в процесі вивчення сучасних підходів щодо викладання предмета «Фізична культура».

4. Інформаційне забезпечення навчального процесу – розробка програми навчального курсу «Методика викладання фізичної культури і початкових класів з використанням інноваційних технологій навчання» та наповнення його відповідним змістом, який представлений у посібнику «Орієнтовні уроки фізичної культури в початковій школі з інтерактивними методами навчання» та комплект робочих зошитів з фізичної культури для учнів 1-4 класів; створення інформаційної бази тощо.

Навчально-методичне забезпечення відповідало **наступним критеріям**:

- наближеність змісту навчальних матеріалів до потреб цільових груп;
- використання мови, зрозумілої для тих, кому ці матеріали призначені;
- якісний дизайн і поліграфічне виконання.

Відповідно до теоретичних засад дослідження та окреслених педагогічних умов запроваджено педагогічну модель, що розкриває особливості змісту та структури, послідовність, взаємозв'язок усіх складових навчального процесу в системі підвищення кваліфікації викладачів фізичної культури початкових класів, в результаті якої формується готовність до вико-

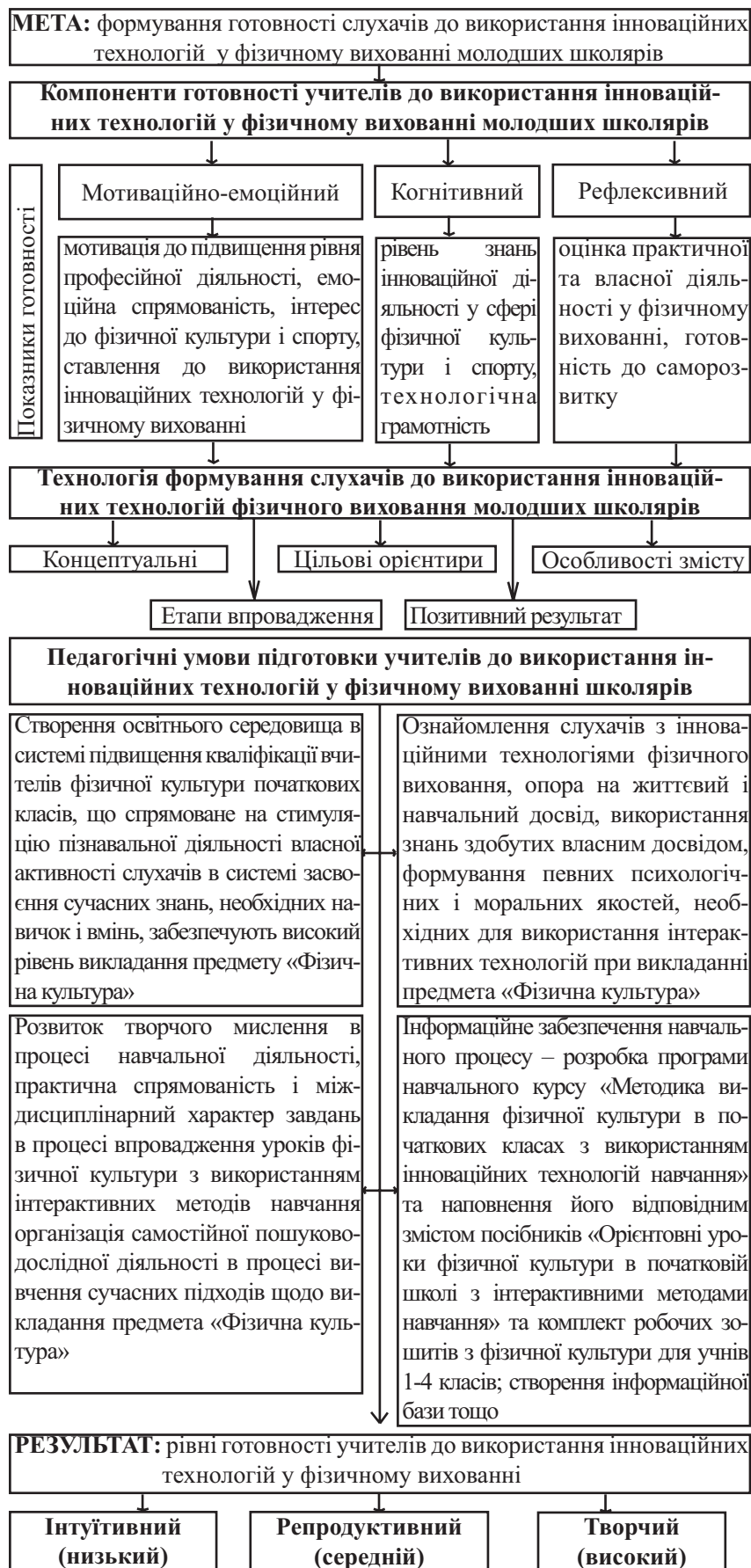

Рис. 3. Модель формування готовності слухачів до в застосування інноваційних технологій у процесі підвищення кваліфікації вчителів фізичної культури початкової школи

ристання інноваційних технологій (рис. 3).

Ефективність навчання значною мірою залежить від чіткого планування. З цієї метою розроблено навчально-тематичний план курсів підвищення кваліфікації для вчителів фізичної культури початкових класів, який побудовано за інноваційними методами навчання.

Навчально-тематичний план курсів підвищення кваліфікації вчителів фізичної культури початкових класів був розрахований на 36 годин денної форми навчання.

Розробляючи зміст навчання, ми враховували кваліфікаційний рівень учителів, що запрошувалися до навчання (вчителі різних категорій) зосередившись на формуванні й розвитку спеціальних знань і вмінь викладання фізичної культури.

Навчально-тематичний план курсу підвищення кваліфікації «Методика викладання фізичної культури в початкових класах з використанням інноваційних технологій навчання» для педагогічних працівників було складено згідно з основними вимогами до організації навчальної роботи в системі післядипломної педагогічної освіти.

Метою курсу підвищення кваліфікації вчителів фізичної культури та вчителів початкових класів, які викладають фізичну культуру, було: підвищення рівня інформованості і розширення знань слухачів курсів з сучасними підходами щодо викладання фізичної культури в початкових класах, формування професійної готовності слухачів, виховання інтересу до фізичного виховання, здорового способу життя, позитивного ставлення до педагогічної діяльності, набуття теоретичних знань, розвиток професійно важливих здібностей та напрацювання необхідних практичних навичок викладання предмета «Фізична культура» за інтерактивними методами навчання.

Запропонована система під-

вищення кваліфікації вчителів фізичної культури та вчителів початкових класів, які викладають фізичну культуру, з використанням інтерактивних технологій навчання передбачала **вирішення наступних завдань:**

– озброєння вчителя різноманітними формами та методами організації навчальної діяльності при викладанні предмета «Фізична культура»;

– стимулювання слухачів до висловлювання, використання різних способів розв'язування ситуативних завдань, без страху помилятися;

– усвідомлення трьох компонентів змісту предмета: інформаційного; операційного; мотиваційного;

– надання базової інформації про головні вимоги до сучасного уроку фізичної культури і особливості їх реалізації;

– чіткого усвідомлення способів організації заняття на основі інтерактивних методів навчання.

Навчально-тематичний план курсу підвищення кваліфікації вчителів фізичної культури та вчителів початкових класів, які викладають фізичну культуру, мав блочну систему. Навчання за блоками з альтернативою традиційною системою навчання. Використання на курсах підвищення кваліфікації вчителів блочної системи навчання було спрямоване на **досягнення наступних цілей:**

– активізація навчального процесу;

– підвищення рівня засвоєння матеріалу, що вивчається;

– мотивація професійної діяльності;

– розвиток здібностей до саморегуляції діяльності, самооцінки, співпраці і ділового спілкування між слухачами курсу.

Кожен блок курсу мав закінченість і самостійність. Сукупність блоків складала єдине ціле при вивченні теми.

Блок 1

Вступна частина – 3 години (лекцій – 0, практичних – 3);

Блок 2

Знайомство з методами і формами групової роботи. Всього:

3 години (лекцій – 0, практичних – 3);

Блок 3

Мета завдання і ключові ідеї предмета «Фізична культура». Системний підхід до навчання. Всього: 2 години (лекцій – 0,5, практичних – 1,5);

Блок 4

Інтерактивні технології і продуктивні методи навчання. Всього 4 години (лекцій – 0, практичних – 4);

Блок 5

Фізична культура і проблеми формування здорового способу життя. Всього 2 години (лекцій – 0,5, практичних – 1,5);

Блок 6

Сучасна концепція здоров'я, здорового способу життя та навчання на основі формування життєвих навичок. Всього 2 години (лекцій – 0, практичних – 2);

Блок 7

Особливості розвитку учнів 1–4 класів як основа для визначення змісту і ефективного навчання. Всього 4 години (лекцій – 0, практичних – 4);

Блок 8

Умови і критерії ефективності навчання за предметом «Фізична культура». Всього 3 години (лекцій – 0, практичних – 3);

Блок 9

Навчально-методичний комплект для викладання у 1–4 класах «Фізичної культури» за інтерактивними методами навчання. Всього: 1 година (лекцій – 0, практичних – 1);

Блок 10

Планування і проведення уроків за інтерактивними методами навчання для учнів 1–4 класів (відпрацювання основних тем). Всього:

9 годин (лекцій – 0,5, практичних – 8,5);

Блок 11

Забезпечення високого статусу предмета і ефективності навчання. Всього 2 години (лекцій – 0,5, практичних – 1,5);

Блок 12

Заключні заняття. Всього 1 година (лекцій – 0, практичних – 1).

Навчання відбувалося у п'ятиденний термін і включало 2 години лекцій та 34 години практичних занять (36 годин – один кредит).

Після проведення курсу нами були виділені основні аспекти діяльності вчителя під час проведення уроків з використанням інноваційних технологій навчання, які розкриваються на рисунку 4.

Висновки

Реалізація в практиці експериментальної роботи виділених педагогічних умов сприяла не тільки підвищенню кваліфікації вчителів фізичної культури молодших класів, а й відкрила для них нові можливості підвищення ефективності викладання шляхом використання в практиці інноваційних технологій навчання.

Література

1. Даниленко Л. Менеджмент інновацій в освіті / Л. Даниленко. – К.: Шк. світ, 2007. – 120 с.
2. Коротаєва Е.В. Качество подготовки будущего педагога /Коротаєва Е.В.// Педагогика, 2006. – № 9. – С. 61-66.
3. Кутек Т. Особливості навчального процесу майбутніх фахівців галузі «Фізична культура і спорт»/Кутек Т.//Молода спортивна наука України 2009. – Т. 4. – С. 90 – 94.
4. Лазарев В.С. Системное развитие школы : [монография] /В.С. Лазарев. – М.: Питер. – 2002. – 300 с., ил.
5. Маркіян С.В. Інновації як фактор розвитку освіти /Маркіян С.В.// Мат. VI міжнар. міждисциплінарн. наук.-практ. конф. – Х., 2006.– 114 с.

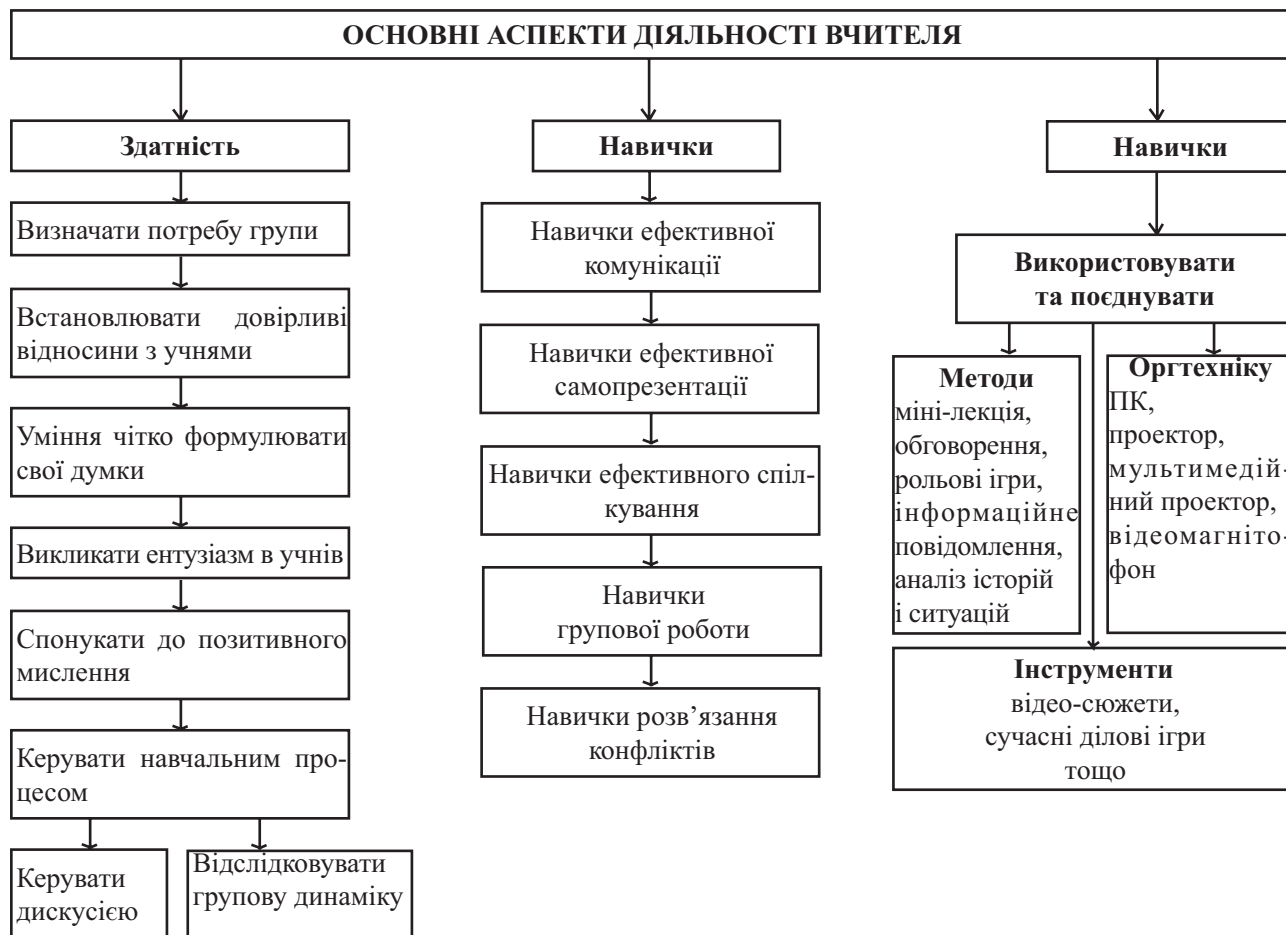

Рис 4. Основні аспекти діяльності вчителя під час проведення уроків з використанням інтерактивних технологій

6. Москаленко Н.В. Створення інноваційної програми розвитку фізкультурно-оздоровчої роботи в загальноосвітніх школах /Н.В. Москаленко// Спортивний вісник Придніпров'я. – 2005. - № 2. – С. 37-40.
7. Пехота О. М. Освітні технології: [навч.-метод. посіб.]/ О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська. – К.: А.С.К., 2001. – 256 с.
8. Сагуйченко В. Роль регіональних інститутів післядипломної педагогічної освіти у

розвитку партнерства школи та громадськості / Сагуйченко В. В.//Проблеми забезпечення неперервності та наступності процесу формування смисложиттєвих цінностей на різних рівнях вітчизняної системи освіти: зб. наук. пр./ за ред. В.Ю. Пушкіна. – Д., 2009. – С.24-26.

9. Сиротенко Г.О. Шляхи оновлення освіти: науково-методичний аспект /Г. О. Сиротенко – Харків: Основа, 2003. – 93с.
10. Харханова Г.С. Интерактивные

методы обучения как средство формирования мотивации конфликта у школьников: дис. ... канд. пед. наук.: 13.00.01 /Харханова Г.С. – Калининград, 1999. – 142 с.

11. Шапран О. . Інноваційні педагогічні технології: теорія та практика використання у вищій школі: [монографія] / Шапран О. І., Доброскок І. І., Коцур В. П., Нікітчина С. О. – Переяслав-Хмельницький, Видавництво С.В Карпук, 2008. – 285 с. – ISBN 978-966-8906-23-7

